రిజర్వేషన్లు:
న్యాయస్థానాల వైఖరే అసలు సమస్య

-కె.బాలగోపాల్★

తీర్పు రాయమంటే వ్యాసాలు రాస్తే కష్టం.

సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ఎం.నాగరాజ్ వర్సస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా అనే కేసులో పిటిషనర్లు లేవదీసిన ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పి ఊరుకోకుండా, రిజర్వేషన్ల మీద ఉడికీ ఉడకని వ్యాసం రాయడం కలకలానికి దారితీసింది. బిసిలలో లాగే ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలలో కూడా 'క్రీమీ లేయర్'ను గుర్తించి రిజర్వేషన్ల పరిధి నుంచి తొలగించమని సుప్రీంకోర్టు అన్నదన్న అభిప్రాయం ప్రచారం అయింది. ఇంకొక రెండు ఆందోళనకరమైన అభిప్రాయాలు కూడా ఆ తీర్పులో వ్యక్తం అయ్యాయి గానీ, అవి మొదటి దానిలాగా వెంటనే అర్థమయ్యేవి కావు కాబట్టి అల్లరి జరగలేదు. ఒకటి, ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు ప్రభుత్వ ఉద్యోగాల ఎంపికలో ఏదైనా ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి లేక హక్కు (రిజర్వేషన్లు, అర్హతల సడలింపు వగైరా) ఇవ్వదలచిన ప్రతి ఒక్క సందర్భంలోనూ వారు వెనుకబడి ఉన్నారని శాస్త్రీయ ప్రమాణాల ప్రాతిపదికన రుజువు చేసిన తరువాతే ఆ పని చేయాలి. రెండు, ప్రభుత్వ ఉద్యోగ రంగంలో ఎంపికలో ఎస్‌సి, ఎస్‌టిల లాగే బిసిలకు కూడా రిజర్వేషన్లు ఇయ్యవచ్చును గానీ ప్రమోషన్లలో బిసిలకు ఇవ్వడానికి వీలులేదు.

ఈ మూడు అభిప్రాయాలూ స్పష్టాస్పష్టంగా ఈ తీర్పులో ఉన్నాయి. వాటిని రాజ్యాంగ వ్యాఖ్యానంగా సుప్రీంకోర్టు ఉద్దేశించిందా లేక యథాలాపంగా ప్రవచించిందా అనేది తెలీదు. మొదటిదేనే మోనన్న భయం, రెండవదే లెమ్మన్న ధీమా ఈ తీర్పు పట్ల కేంద్ర ప్రభుత్వం నుంచి వచ్చిన వ్యాఖ్యలలో వ్యక్తం అవుతున్నది.

ఒక కవిత గురించో కథ గురించో చర్చించుకునేటప్పుడు రచయిత భావమేమిటి అని వాదించుకోవడం, విభేదించడం సహజం. న్యాయస్థానాలిచ్చే తీర్పుల విషయంలోనూ అటువంటి పరిస్థితి ఉంటే కష్టం. తీర్పు తప్పు కావచ్చు, ఒప్పు కావచ్చు. న్యాయం కావచ్చు, అన్యాయం కావచ్చు. కానీ అస్పష్టంగా మాత్రం ఉండడానికి వీలులేదు.

ఈ మధ్య కాలంలో సుప్రీంకోర్టు నుంచే అస్పష్టమైన తీర్పులు వెలువడడం మామూలు విషయం అయిపోయింది, ప్రైవేటు రంగంలో రిజర్వేషన్ల గురించి 13 మంది జడ్జిల బెంచి ఏమందో

★ మానవ హక్కుల కార్యకర్త, ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టులో న్యాయవాది

స్పష్టంగా లేదని వారి అభిప్రాయం ఏమిటో వివరించమని అయిదుగురు జడ్జీలను కూర్చోబెడితే, ఈ బెంచి వారి అభిప్రాయాన్ని స్పష్టం చేసే బదులు తన సొంత అభిప్రాయం చెప్పగా, మళ్ళీ ఏడుగురు జడ్జీలు కూర్చొని వీరి అధిక ప్రసంగాన్ని విమర్శించి తొలితీర్పును స్పష్టపరచే పని చేసిన వైనం ఇనాందార్ వర్సస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర కేసులో ఈ మధ్యనే చూశాం. ఇది కొంతవరకు భాషకు సంబంధించిన సమస్య. హైకోర్టు, సుప్రీంకోర్టుల భాష ఇంగ్లీష్ అని రాసుకున్నాం. (కింది కోర్టులన్నీ కూడా ఇంగ్లీష్‌లో నడిచే అతి కొద్ది రాష్ట్రాలలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఒకటి). కానీ ఆ భాష మీద అతి కొద్దిమంది న్యాయమూర్తులకు పట్టు ఉంది. నాలుగు న్యాయ సిద్ధాంత పడికట్టు పదాలు పట్టుకొని క్లిష్టమైన వ్యాఖ్యలు చేస్తుంటారు. ఇది సహజంగానే అస్పష్టతకు, అసమగ్రతకు దారితీస్తుంది. కానీ భాష ఒక్కటే సమస్య కాదు. ఆలోచనలలో తార్కికత కొరవడడం మరొక సమస్య. కొంత న్యాయ సిద్ధాంత పరిభాష అలవడాలే గానీ, అత్యున్నత స్థాయి కోర్టు తీర్పులలో సైతం తర్కం ఎంత బలహీనంగా ఉంటున్నదో సాధారణ విద్యావంతులు కూడా చూడగలరు. మూడవ సమస్య భావదారిద్ర్యం. భారతదేశమంతటి వైవిధ్యము, సంక్లిష్టత ఉన్న దేశ పాలన గురించి ఆలోచించేటప్పుడు ఉండవలసిన విశాల దృక్పథం ఈ తరం న్యాయమూర్తులలో చాలా అరుదు. ప్రత్యేకించి సమానత, సామాజిక న్యాయం అనే భావాల పట్ల వ్యతిరేక వైఖరి – రాజ్యాంగంలో వాటికింకా చోటు ఉంది కాబట్టి అప్పుడప్పుడు వాటి దిశగా ఒక నమస్కారం పారేయడం తప్పనిసరైనప్పటికీ – న్యాయస్థానాలలో చాలా మామూలు విషయం అయిపోయింది.

ఈ భావదారిద్ర్యమే లేకపోతే ప్రస్తుతం ఆందోళనకూ వివాదానికీ దారితీసిన 'నాగరాజు' కేసు ఉనికిలోకి వచ్చేదే కాదు. పార్లమెంటు రాజ్యాంగానికి చేసిన 77వ, 81వ, 82వ, 85వ సవరణలు చెల్లుతాయా లేక అవి పార్లమెంటుకుండే అధికారాలను మించిన సవరణలా అనేది నాగరాజు కేసులో సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ముందున్న వివాదం. రిజర్వేషన్ల పట్ల సుప్రీంకోర్టు గతంలో ఇచ్చిన సంకుచితమైన తీర్పులను అధిగమించడానికే ఈ నాలుగు రాజ్యాంగ సవరణలూ చేయవలసి వచ్చిందని గ్రహిస్తే, వాటి రాజ్యాంగ బద్ధతపైన అగ్రకులాలు లేవదీసిన సవాలును అడ్డం పెట్టుకొని మరిన్ని సందేహాస్పదమైన వ్యాఖ్యలు ఆ కోర్టు ఏ విధంగా చేయగలిగిందో అర్థం అవుతుంది.

ఉద్యోగ రిజర్వేషన్లకు మూలం రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 16 (4) లో ఉంది. ప్రభుత్వ ఉద్యోగ రంగంలో తగిన ప్రాతినిధ్యం లేని వెనుకబడిన వర్గాలకు నియామకాలలోనూ పోస్టులలోనూ రిజర్వేషన్లు ఇయ్యవచ్చునని 16 (4) అంటుంది. నియామకం అనేది నేరుగా ఉద్యోగంలోకి తీసుకోవడం ద్వారా జరగవచ్చు, ప్రమోషన్ ద్వారానూ జరగవచ్చు. 'పోస్టు' అనేది (ఉద్యోగం అందాం) నేరుగా నింపేదీ కావచ్చు, ప్రమోషన్ ద్వారా నింపేదీ కావచ్చు. కాబట్టి 16 (4) ప్రకారం నేరుగా చేసే నియామకాలలోనే కాక ప్రమోషన్లలో కూడా (తగిన ప్రాతినిధ్యం లేని వెనుకబడిన వర్గాలకు) రిజర్వేషన్ కల్పించవచ్చునేది అందరూ సులభంగా గ్రహించగల

భారతదేశమంతటి వైవిధ్యము, సంక్లిష్టత ఉన్న దేశ పాలన గురించి ఆలోచించేటప్పుడు ఉండవలసిన విశాల దృక్పథం ఈ తరం న్యాయమూర్తులలో చాలా అరుదు. ప్రత్యేకించి సమానత, సామాజిక న్యాయం అనే భావాల పట్ల వ్యతిరేక వైఖరి న్యాయస్థానాలలో చాలా మామూలు విషయం అయిపోయింది.

విషయం. 1962లో 'రంగాచారి' కేసుగా పేరుపొందిన జనరల్ మేనేజర్, దక్షిణ మధ్య రైల్వే వర్సెస్ రంగాచారి అనే కేసులో సుప్రీంకోర్టు అదే అభిప్రాయం వ్యక్తం చేసింది. అయితే 1992లో మండల్ కమిషన్ కేసు (ఇందిరా సహానీ వర్సస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా)లో తొమ్మిది మంది జడ్జీల రాజ్యాంగ ధర్మాసనం దానిని తిరగదోడి నేరుగా చేసే అపాయింట్‌మెంట్‌లోనే తప్ప ప్రమోషన్‌లో రిజర్వేషన్ ఇవ్వడానికి వీలులేదనింది.

ఎందుకని? రిజర్వేషన్ ద్వారా జూనియర్లకు ప్రమోషన్ వచ్చి సీనియర్ దిగువ పోస్టులో ఉండిపోవడం పాలనా యంత్రాంగంలో అసంతృప్తికి దారితీస్తున్నదని, దాని సామర్థ్యాన్ని దెబ్బతీస్తున్నదని వాదించిన వారి తర్కాన్ని కోర్టు ఆమోదించిన కారణంగా ఈ అభిప్రాయం వ్యక్తం చేసింది. రిజర్వేషన్లు ఇచ్చేటప్పుడు పాలనా యంత్రాంగం సామర్థ్యం దెబ్బతినకుండా చూసుకోవాలని రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 335 చెప్పిన విషయాన్ని ఈ సందర్భంగా ఉటంకించింది. అయితే జూనియర్లు ముందే ప్రమోట్ కావడమనేది వేరే కారణాల వల్ల కూడా జరుగుతుంటుంది. క్వాలిఫికేషన్లు లేవని, డిపార్టుమెంటల్ పరీక్షలు పాసు కాలేదని, పనిలో యోగ్యత కొరవడిందని సీనియర్‌లు ప్రమోషన్ పొందని సందర్భాలు అనేకం. ఒక్కొక్కసారి పైస్థాయి పోస్టుకు కింది నుంచి ప్రమోషన్ల ద్వారానే కాక నేరుగా రిక్రూట్ చేసుకోవడం కూడా జరుగుతుంది. అప్పుడు వయసు, అనుభవం రెండూ తక్కువ ఉన్న వారు పైస్థాయి ఉద్యోగాలలో నియమితులవుతుంటారు. 50 ఏళ్ళ వయసున్న ఆర్‌డిఓలు మూతిమీద మీసం లేని యువ కలెక్టర్లకు వంగి వంగి సలాంలు చేయడం చూస్తూనే ఉన్నాం. అప్పుడు లేని సమస్య రిజర్వేషన్ ఇచ్చినప్పుడే ఎందుకొచ్చింది?

వచ్చిందని తొమ్మిది మంది జడ్జీల రాజ్యాంగ ధర్మాసనం భావించింది. దానికి విరుగుడుగా 77వ రాజ్యాంగ సవరణ చేసి ఆర్టికల్ 16 (4ఎ) చేర్చి ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలోనూ (తగిన ప్రాతినిధ్యం లేని పక్షంలో) ప్రమోషన్లలోనూ రిజర్వేషన్ ఇయ్యవచ్చునని రాజ్యాంగం చేత చెప్పించారు.

ఈ సవరణ వెంటనే అమలుకావడం మొదలయింది. సహజంగానే, రిజర్వేషన్ ద్వారా ప్రమోషన్ పొందిన వారు పైపోస్టులో చేరిన రోజు నుంచి సీనియారిటీ పొందారు. దీనిని ప్రమోషన్ ఆలస్యంగా పొందిన అగ్రకులాల వారు సవాలు చేయగా, అజిత్‌సింగ్ జనూజా వర్సస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ కేసులో 1995లో సుప్రీంకోర్టు 77వ రాజ్యాంగ సవరణ కారణంగా ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు ప్రమోషన్‌లో రిజర్వేషన్లు ఇస్తే ఇచ్చారు గానీ ఈ రకంగా ప్రమోషన్ పొందిన వారికి పైపోస్టులో సీనియారిటీ రాదనింది. వారి తరువాత ప్రమోషన్ పొందిన వారి సీనియర్లు పైపోస్టులోనూ సీనియర్లవుతారని ప్రకటించింది. పైన చెప్పినట్టు, అనేక ఇతర కారణాల వల్ల కింది పోస్టులో జూనియర్లుగా ఉన్న వారు ముందుగా ప్రమోషన్ పొందుతారని చూశాం. అక్కడ వాళ్ళ సీనియారిటీ ప్రమోషన్ పొందిన నాటి నుంచి లెక్కించబడుతుంది తప్ప కింది పోస్టులో వారికి సీనియర్లుగా ఉన్న వారు ఆలస్యంగా డిపార్టుమెంటల్ టెస్టులు పాసై ఆలస్యంగా ప్రమోషన్ పొందితే పైపోస్టులో వారికి సీనియారిటీ ఇవ్వరు. ఒక్క రిజర్వేషన్ల విషయంలోనే అభ్యంతరం ఎందుకొచ్చింది మరి?

వచ్చిందని సుప్రీంకోర్టు భావించింది కాబట్టే 85వ రాజ్యాంగ సవరణ అవసరం అయింది. మొన్ననే పుట్టిన ఆర్టికల్ 16 (4ఎ)ని సవరించి ప్రమోషన్‌లో రిజర్వేషన్‌లు సీనియారిటీతో సహా ఇయ్యవచ్చునని రాజ్యాంగం చేత అనిపించవలసి వచ్చింది.

అక్కడితో కథ అయిపోలేదు. మామూలుగా, రిజర్వేషన్లు కల్పించినా కూడా సంబంధిత సామాజిక వర్గం ఆ ప్రయోజనాన్ని అందుకునే స్థితిలో లేకుంటే, ఉద్యోగ అర్హతలను సడలించడం జరుగుతుంది. ఇందులో తప్పేమీ లేదని కోర్టులు అని ఉన్నాయి. ప్రమోషన్లలో ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు ఇచ్చిన రిజర్వేషన్లకు కూడా దీనిని వర్తింపచేసి ప్రమోషన్ పోస్టులకుండే అర్హతలను కూడా అవసరమైన మేరకు ప్రభుత్వం సడలించసాగింది. ఇది చెల్లదని సుప్రీంకోర్టు ఎస్.వినోద్‌కుమార్ వర్సస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా కేసులో 1996లో అనింది. దీనిని అధిగమించడానికి 82వ రాజ్యాంగ సవరణ చేసి ఆర్టికల్ 335కు ఒక షరతు తగిలించవలసి వచ్చింది.

చివరిగా మొత్తం రిజర్వేషన్లు 50 శాతం మించకూడదన్న నియమాన్ని మండల్ కమిషన్ కేసులో సుప్రీంకోర్టు వ్యాఖ్యానించిన తీరువల్ల 81వ రాజ్యాంగ సవరణ అవసరం అయింది. నిజానికి ఒక కేడర్‌లో మొత్తం రిజర్వేషన్ 50 శాతం మించి ఉండడానికి వీలులేదన్న రాజ్యాంగ సూత్రానికి ఇప్పుడు ఏ తర్కంలేదు. ప్రభుత్వం ఉద్యోగాలలో ఎటువంటి వివక్షా పాటించడానికి వీలులేదని, అందరికీ సమాన అవకాశాలు ఉండాలని రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 16 (1) అంటుంది. అయితే ఉద్యోగ రంగంలో తగు ప్రాతినిధ్యం లేని వెనుకబడిన వర్గాలకు రిజర్వేషన్ కల్పించవచ్చునని 16 (4) అంటుంది. మొదట్లో ఈ 16 (4) ను 16 (1) కి మినహాయింపుగా భావించింది సుప్రీంకోర్టు. అంటే రిజర్వేషన్లు సమాన అవకాశాలకు మినహాయింపు అని అర్థం చేసుకుంది. మరైతే మినహాయింపు అసలు కంటే ఎక్కువ ఉండకూడదు కదా? ఎక్కువ ఉంటే దానిని మినహాయింపు అనరు కదా? ఈ కామన్‌సెన్స్ తర్కంతో 1963లో గజేంద్ర గడ్కర్ '50 శాతం గరిష్ఠ పరిమాణం' అనే దానిని రిజర్వేషన్లకు సంబంధించిన రాజ్యాంగ సూత్రంగా ఎం.ఆర్.బాలాజీ వర్సస్ స్టేట్ ఆఫ్ మైసూర్ కేసులో ప్రకటించాడు.

రిజర్వేషన్లు సమాన అవకాశాలకు మినహాయింపు కాదనీ, సమాన అవకాశాలకు ఒక సాధనమనీ 1976లో మొట్టమొదటిసారి సుప్రీంకోర్టు గుర్తించింది. కృష్ణ అయ్యర్, ఫజల్ ఆలీ మొదలుగా గల ఏడుగురు జడ్జీల బెంచి స్టేట్ ఆఫ్ కేరళ వర్సస్ ఎన్.ఎం.థామస్ కేసులో ఈ వాస్తవాన్ని గుర్తించి ప్రకటించింది. మరి రిజర్వేషన్లు సమాన అవకాశాలకు మినహాయింపు కాదు, ఒక సాధనం అని గుర్తించినట్టయితే మొత్తం రిజర్వేషన్ 50 శాతానికి లోబడి ఎందుకు ఉండాలి? సమాన అవకాశాలకు ఆ సమయంలో ఉండే ఆటంకం ఎంత బలంగా ఉందన్న దాన్ని బట్టి రిజర్వేషన్ల పరిమాణం ఉండాలే తప్ప ముందే ఒక గరిష్ట పరిమాణం రాజ్యాంగం ఎట్లా ప్రకటించగలుగుతుంది? ఫజల్ ఆలీ ఆ కేసులో విడిగా రాసిన తీర్పులో ఈ మాట అననే అన్నాడు. ఒక రాష్ట్రంలో వెనుకబడిన ప్రజలు 80 శాతం ఉంటే రిజర్వేషన్లు 50 శాతం మించి ఉండడానికి వీలు లేదనడం అర్థరహితం అన్నాడు. (ఈ మాట ఒక హైందవేతర న్యాయమూర్తే అనగలిగాడని మేమంటే న్యాయమూర్తులకు మతాన్నీ, కులాన్నీ ఆపాదిస్తున్నాం అని విరుచుకుపడతారు కాబోలు!)

రిజర్వేషన్లు సమాన అవకాశాలకు మినహాయింపు కాదు, ఒక సాధనం అని గుర్తించినట్టయితే మొత్తం రిజర్వేషన్ 50 శాతానికి లోబడి ఎందుకు ఉండాలి? సమాన అవకాశాలకు ఆ సమయంలో ఉండే ఆటంకం ఎంత బలంగా ఉందన్న దాన్ని బట్టి రిజర్వేషన్ల పరిమాణం ఉండాలే తప్ప ముందే ఒక గరిష్ట పరిమాణం రాజ్యాంగం ఎట్లా ప్రకటించగలుగుతుంది?

అయినప్పటికీ గజేంద్రగడ్కర్ అభిప్రాయమే సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయంగా కొనసాగింది. మండల్ కమిషన్ కేసులో తొమ్మిది మంది జడ్జీల బెంచి కూడా దానిని నొక్కి చెప్పింది. తొలినాటి తర్కాన్ని కోల్పోయిన ఈ అభిప్రాయం కేవలం సుప్రీంకోర్టు ప్రవచనం కారణంగా ఒక రాజ్యాంగ సూత్రంగా మిగిలిపోయింది. అయితే మండల్ కమిషన్ కేసులో సుప్రీంకోర్టు ఒక ఉద్యోగానికి సంబంధించిన కేడర్‌లో రిజర్వేషన్లు 50 శాతం మించడానికి వీలులేదని ఊరుకోకుండా, ఒక కేడర్‌కు ఏ ఒక్క సంవత్సరంలో జరిగే రిక్రూట్‌మెంట్‌లో నైనా రిజర్వేషన్లు 50 శాతం మించి ఉండడానికి వీలులేదని కూడా ప్రకటించింది. మరైతే బ్యాక్‌లాగ్ పోస్టులను ఎట్లా నింపుతారు? ఒక కేడర్‌లో ఒక సంవత్సరం కొత్తగా 30 పోస్టులు నింపవలసి వచ్చిందనుకుందాం. అందులో 15 దాకా రిజర్వ్‌డ్ పోస్టులు ఉంటాయి (ఒకటో రెండో ఇటూ అటూగా). కానీ అదే కేడర్‌లో 20 ఎస్‌సి బ్యాక్‌లాగ్ పోస్టులు నింపవలసి ఉందనుకోండి. అవన్నీ ఎస్‌సిలకు రిజర్వ్ కావలసిందే కదా! ఆ 30, ఈ 20 కలిపి నోటిఫై చేస్తే మొత్తం 50 పోస్టులలో 35 రిజర్వ్ అవుతాయి. అంటే 50 శాతం మించి పోతుంది. ఒక వేళ ఆ సంవత్సరం కేవలం బ్యాక్‌లాగ్ పోస్టులే నింపినట్టయితే ఇరవైకి ఇరవయ్యీ రిజర్వ్ అవుతాయి. అంటే బ్యాక్‌లాగ్ నింపడం అసాధ్యం అని అర్థం. బొత్తిగా అనాలోచితంగా తొమ్మిది మంది జడ్జీల బెంచి వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయాన్ని అధిగమించడానికి 81వ రాజ్యాంగ సవరణ చేసి రాజ్యాంగానికి ఆర్టికల్ 16 (4బి)ని చేర్చి రిజర్వేషన్లు 50 శాతం మించడానికి వీలులేదు అన్న నియమాన్ని ఒక సంవత్సరంలో చేసే నియామకాలకు అన్వయించే టప్పుడు బ్యాక్‌లాగ్ పోస్టులు లెక్కలోకి రావని రాజ్యాంగం చేతనే చెప్పించవలసి వచ్చింది.

ఉద్యోగ రంగంలో తగిన ప్రాతినిధ్యం లేని వెనుకబడిన వర్గాలకు రిజర్వేషన్లు కల్పించే అధి కారానికి సుప్రీంకోర్టు అడుగడుగునా అహేతుకంగా అడ్డం పడడం ఈ రాజ్యాంగ సవరణలకు దారితీసిందనేది స్పష్టమే. 1950ల నుంచి 1970 దాకా ప్రైవేటు ఆస్తిని ప్రభుత్వ పరం చేసే చట్టాలకు, ప్రభుత్వ ఆదేశాలకు సుప్రీంకోర్టు అడ్డం పడడం, ఆ అడ్డంకిని తొలగించుకోవడానికి ప్రభుత్వం ఒకటికి నాలుగుసార్లు రాజ్యాంగాన్ని సవరించడం జరిగింది. ఇప్పుడు ప్రైవేటు ఆస్తులను పెంచే పనే తప్ప స్వాధీనం చేసుకునే ఆలోచన ప్రభుత్వాలు చేయడం లేదు కాబట్టి ఆ విషయంలో ప్రభుత్వానికీ, న్యాయస్థానాలకూ ఘర్షణ పాత చరిత్ర అయిపోయింది. దాని స్థానాన్ని రిజర్వేషన్లు ఆక్రమించుకున్నాయి. మెట్టుమెట్టుగా సుప్రీంకోర్టు అడ్డుపడడం, ప్రభుత్వం రాజ్యాంగాన్ని సవరించి సామాజిక న్యాయ లక్ష్యాన్ని కాపాడడం జరుగుతున్నది.

భారత రాజ్యాంగం ప్రపంచంలోని అతి పెద్ద రాజ్యాంగాలలో ఒకటన్నది తెలిసిన విషయమే. రాజ్యాంగంలో స్థూలంగా పాలనాధికారాలనూ, పౌరుల హక్కులనూ సూచించాలే గానీ ప్రతి చిన్న పాలనాధికార విశేషాన్ని రాజ్యాంగంలో రాయడం ఏమిటన్న విమర్శ భారత రాజ్యాంగంపైన ఎప్పటి నుంచో ఉంది. రాజ్యాంగ పరిషత్ ముందు రాజ్యాంగం ముసాయిదాను ప్రవేశపెట్టిన సందర్భంగా చేసిన చాలా ఆసక్తికరమైన ఉపన్యాసంలో అంబేద్కర్ దీనికి చక్కగా జవాబు చెప్పాడు. ప్రతి రాజ్యాం గానికీ కొన్ని విలువలు ఉంటాయి. ఆ విలువల స్ఫూర్తిని ఆ సమాజం, ఆ దేశ పాలనా యంత్రాంగం జీర్ణించుకొని ఉన్నట్టయితే రాజ్యాంగం క్లుప్తంగా ఉన్నా ఫరవాలేదు గానీ మనది ప్రజాస్వామ్యాన్ని పైపూతగా గల అత్యంత అప్రజాస్వామిక సమాజం కాబట్టి అది సాధ్యం కాదని అన్నాడు. చారిత్రక కారణాల వల్ల వెనుక ఉంచబడ్డ వారికి ఉద్యోగాలలో ప్రత్యేక హక్కులు కల్పించే అధికారం ప్రభు

త్వానికి ఉంది అన్న నాలుగు వాక్యాలు రాజ్యాంగంలో రాసి ఉంటే సరిపోవలసింది, ప్రమోషన్లలో రిజర్వేషన్లు ఇయ్యవచ్చునా, ఇస్తే సీనియారిటీ ఇయ్యవచ్చునా, క్వాలిఫికేషన్ మార్కులు తగ్గించ వచ్చునా అంటూ ఒక జిఓలో ఉండవలసిన వివరాలన్నీ రాజ్యాంగంలోనే రాసుకోవలసిన అగత్యం ఏర్పడడానికి రాజ్యాంగ విలువల స్ఫూర్తి సమాజంలోను, పాలనా యంత్రాంగంలోనే కాదు, న్యాయ స్థానాలలోనూ కొరవడడం తప్ప వేరే కారణం లేదు.

సరే, పైన క్లుప్తంగా వివరించిన 77, 81, 82, 85వ రాజ్యాంగ సవరణలు చెల్లవంటూ అగ్ర కులాల వారు కుప్పలు కుప్పలుగా సుప్రీంకోర్టులో కేసులు వేశారు. వాటన్నిటి పైనా 2006 అక్టోబరు 19వ తేదీన నాగరాజు వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా అనే కేసులో అయిదుగురు జడ్జీల సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తరఫున తీర్పు ప్రకటించిన కపాడియా అన్ని కేసులనూ కొట్టివేసి ఆ నాలుగు రాజ్యాంగ సవరణలూ చెల్లుతాయని స్పష్టం చేశారు. అయితే ఆ క్రమంలో వివాదంలో భాగం కాని విషయాల మీద పొంతన లేని వ్యాఖ్యలు చేసి అనవసరమైన గందరగోళం సృష్టించారు.

కేసు వేసిన వాళ్ళు ఆ నాలుగు రాజ్యాంగ సవరణలూ చెల్లవనడానికి రెండు కారణాలు చూపించారు. సుప్రీంకోర్టు తీర్పులలో ప్రకటించిన సూత్రాలను వమ్ము చేయడానికి రాజ్యాంగాన్ని సవరించడం చట్టసభకు రాజ్యాంగం ఇచ్చిన అధికారాల దుర్వినియోగం అన్నారు. రెండు, ఈ నాలుగు సవరణలు రాజ్యాంగం మౌలిక స్వరూపాన్నే మార్చేశాయి కాబట్టి అవి చెల్లవన్నారు. రెండు వాదనలనూ కపాడియా నిస్సంకోచంగానే తిరస్కరించారు. చట్టానికి సుప్రీంకోర్టు చేసే వ్యాఖ్య చట్టంతో సమానమని రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 141 అంటుంది. కాబట్టి అన్ని చట్టాలను సవరించినట్టే ఆ వ్యాఖ్యను కూడా సవరించవచ్చు. అది చట్ట సవరణే అవుతుంది గానీ సుప్రీం కోర్టును అగౌరవపరిచే చర్యకాదు. ఇది సాధారణ చట్టాలకే కాక రాజ్యాంగ చట్టానికి కూడా వర్తిస్తుంది. ఎందుకంటే రాజ్యాంగాన్ని సవరించే అధికారం కూడా పార్లమెంటుకు ఉంది.

చారిత్రక కారణాల వల్ల వెనుక ఉంచబడ్డ వారికి ఉద్యోగాలలో ప్రత్యేక హక్కులు కల్పించే అధికారం ప్రభుత్వానికి ఉంది అన్న నాలుగు వాక్యాలు రాజ్యాంగంలో రాసి ఉంటే సరిపోవలసింది, ప్రమోషన్లలో రిజర్వేషన్లు ఇయ్యవచ్చునా, ఇస్తే సీనియారిటీ ఇయ్యవచ్చునా, క్వాలిఫికేషన్ మార్కులు తగ్గించవచ్చునా అంటూ ఒక జిఓలో ఉండవలసిన వివరాలన్నీ రాజ్యాంగంలోనే రాసుకోవలసిన అగత్యం ఏర్పడడానికి రాజ్యాంగ విలువల స్ఫూర్తి సమాజంలోను, పాలనా యంత్రాంగంలోనే కాదు, న్యాయస్థానాలలోనూ కొరవడడం తప్ప వేరే కారణం లేదు.

ఇక రెండవ అభ్యంతరం, ఈ నాలుగు సవరణలూ రాజ్యాంగం మౌలిక స్వరూపాన్నే మార్చేశాయి కాబట్టి అవి చెల్లవు అనేది. రాజ్యాంగాన్ని సైతం సవరించే అధికారం పార్లమెంటుకు ఉంది అని రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 368 అంటుంది. వివిధ రకాల రాజ్యాంగ సవరణలకు అనుసరించవలసిన పద్ధతులను కూడా నిర్దేశిస్తుంది. పైన చెప్పినట్టు, సొంత ఆస్తులను ప్రభుత్వపరం చేయడానికి చేపట్టిన చర్యలకు సుప్రీంకోర్టు పదే పదే అడ్డుతగలగా ఆ ఆటంకాన్ని అధిగమించడానికి 1970 దాకా రాజ్యాంగాన్ని అనేకసార్లు సవరించడం జరిగింది. ఆ సందర్భంగా, రాజ్యాంగాన్ని సవరించవచ్చునంటే

ఎంత దూరమైనా పోవచ్చునా, మొత్తంగా రాజ్యాంగాన్నే తిరగ రాయవచ్చునా అన్న ప్రశ్న వచ్చింది. కేశవానంద భారతి వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ కేరళ అనే కేసులో 1973లో 13 మంది జడ్జీల బెంచి, రాజ్యాంగ ప్రాథమిక హక్కులతో సహా దేనినైనా సవరించవచ్చును గానీ సవరణ కారణంగా రాజ్యాంగ 'మౌలిక స్వరూపం' మారి పోకూడదని ప్రకటించింది. కాని 'మౌలిక స్వరూపం' అంటే ఏమిటో అప్పటి నుంచి ఇప్పటి దాకా సుప్రీంకోర్టు చెప్పలేదు, అయితే ప్రజాస్వామ్యం, లౌకికవాదం, చట్టబద్ధ పాలన మొదలైన వాటిని 'మౌలిక స్వరూపం'లో భాగంగా సుప్రీంకోర్టు ఆ తరువాత వెలువరించిన తీర్పులలో గుర్తించింది.

'మౌలిక స్వరూపం', 'మౌలిక స్వరూపం' అంటే ఏమిటో అప్పటి నుంచి ఇప్పటిదాకా సుప్రీంకోర్టు చెప్పలేదు, అయితే ప్రజాస్వామ్యం, లౌకికవాదం, చట్టబద్ధ పాలన మొదలైన వాటిని 'మౌలిక స్వరూపం'లో భాగంగా సుప్రీంకోర్టు ఆ తరువాత వెలువరించిన తీర్పులలో గుర్తించింది.

నాగరాజు కేసులో కపాడియా ఈ విషయాన్ని ఆసక్తికరంగా చర్చించారు. మౌలిక స్వరూపం అంటే రాజ్యాంగంలోని ఫలానా ఆర్టికల్, లేదా మరొక ఆర్టికల్ కాదనీ, రాజ్యాంగంలోని వివిధ అధికరణాలను కలుపుతూ అనుసంధానం చేసే అంతస్సూత్రాలను మౌలిక స్వరూపంగా భావించాలనీ అన్నారు. ప్రజాస్వామ్యం, లౌకికవాదం, ఫెడరలిజం, చట్టపరమైన సమానత్వం, సామాజిక న్యాయం, పాలనలో నిష్పాక్షికత మొదలైనవి ఒక చోటో ఇంకొక చోటో రాజ్యాంగంలో ప్రస్తావించబడి ఉండవచ్చు, ఉండకపోవచ్చు. కానీ ఇవి రాజ్యాంగానికి అంతస్సూత్రంగా ఉన్నాయి. ఇవీ, ఇటువంటివీ మౌలిక సూత్రాలు. వీటిని తిరస్కరించే విధంగా రాజ్యాంగ సవరణలు చేసే అధికారం పార్లమెంటుకు రాజ్యాంగం ఇవ్వలేదు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగ రంగంలో ప్రమోషన్లలో రిజర్వేషన్లు ఇవ్వవచ్చునా లేదా, ఇస్తే సీనియారిటీ ఇవ్వవచ్చునా లేదా అనేవి ఇటువంటి అంతస్సూత్రాల కిందికి రావు కాబట్టి వాటికి సంబంధించి చేసిన సవరణలు రాజ్యాంగ మౌలిక స్వరూపాన్ని మార్చేశాయని అనడానికి వీలులేదని కపాడియా అన్నారు.

అంతవరకూ బాగానే ఉంది. కానీ 'మౌలిక స్వరూపం' అనే దానికి ఇచ్చిన సవరణ హేతుబద్ధంగానే ఉందనుకున్నా, రాజ్యాంగ అధికరణాలకు అంతస్సూత్రంగా ఏయే విలువలను గుర్తించాలనేది ఇప్పటికీ సుప్రీంకోర్టు చేతిలోనే ఉండిపోవడం గమనార్హం. దేశ పార్లమెంటు దేశ రాజ్యాంగంలో ఏ మేరకు సవరణలు చేయవచ్చునన్న ప్రమాణాలను రాజ్యాంగమే సూచించడం ఉచితంగా ఉంటుంది తప్ప సుప్రీంకోర్టులో అప్పటికి కూర్చున్న న్యాయమూర్తుల అభిప్రాయాలు ఆ ప్రమాణాన్ని నిర్దేశించడం ఏ రకంగానూ మంచిది కాదు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలో 69 శాతం రిజర్వేషన్లు ఇస్తున్న తమిళనాడు రాష్ట్ర ప్రభుత్వ విధానం రాజ్యాంగ బద్ధమేనా అనేది సుప్రీంకోర్టులో పెండింగ్‌లో ఉన్న కేసులలో ఒకటి. దానిని 9వ షెడ్యూల్‌లో వేసి న్యాయ సమీక్ష నుంచి కాపాడాలని చూశారు గానీ 9వ షెడ్యూలులో ఉన్న చట్టాలు సైతం రాజ్యాంగ మౌలిక స్వరూపానికి భిన్నమైతే కొట్టివేయవలసి ఉంటుందని ఈ మధ్యనే సుప్రీంకోర్టు అని ఉంది. కాబట్టి మొత్తం రిజర్వేషన్లు 50 శాతం మించడానికి వీలులేదన్న సూత్రం రాజ్యాంగ మౌలిక స్వరూపానికి సంబంధించినదా – అంటే రిజర్వేషన్లు సగం కంటే ఎక్కువ ఉండడం రాజ్యాంగ మౌలిక స్వరూపంలో భాగమైన సమానతా సూత్రాన్ని

అతిక్రమిస్తుందా – అనే ప్రశ్న త్వరలోనే మరొక రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ముందుకు రాబోతుంది. ఆ లోపల 'మౌలిక స్వరూపం'గా గుర్తించగల రాజ్యాంగ అంతస్సూత్రాలైన విలువలు ఏమిటన్నది పార్లమెంట్ స్పష్టం చేయడం మంచిది.

అదట్లా ఉంచి 77, 81, 82, 85వ రాజ్యాంగ సవరణలు ఏ రకంగానూ రాజ్యాంగ విరుద్ధం కావని అంటూ అక్కడితో ఆగిపోకుండా సుప్రీంకోర్టు చేసిన అసందర్భమైన అదనపు ప్రసంగాన్నీ, నష్టకరం కాగల వ్యాఖ్యలనూ చూద్దాం.

'ఈ రాజ్యాంగ సవరణలు రాజ్యాంగ బద్ధమైనవేనని అంటున్నామంటే వీటిని ఆశ్రయించి కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలూ ప్రభుత్వ సంస్థలూ ప్రమోషన్ల విషయంలో చేపట్టిన రిజర్వేషన్‌లన్నీ చెల్లుతాయని మా అభిప్రాయం కాదు. ఈ సవరణలు ఆ విషయంలో ప్రభుత్వానికి కల్పించే అధికారం రాజ్యాంగ బద్ధమేనంటున్నాం. కానీ ఆ అధికారాన్ని వినియోగించిన ప్రతి సందర్భంలోనూ, దానిని సక్రమంగా వినియోగించారా లేదా అనేది కోర్టులు సమీక్షించగలవు' అని సుప్రీంకోర్టు అనింది. ఒక అధికారాన్ని ప్రభుత్వానికి కట్టబెట్టడం రాజ్యాంగ బద్ధమే అయినా, దానిని వినియోగించే క్రమంలో చేపట్టిన ఒక చర్య అక్రమంగా ఉంటే అది చెల్లదనీ, ఆ విషయం కోర్టులు సమీక్షించగలవనీ చెప్పే సూత్రంతో పేచీ ఏమీ లేదు. ఉదాహరణకు ప్రజావసరాల కోసం ప్రభుత్వం బలవంతపు భూసేకరణ చేయవచ్చునన్న అధికారం రాజ్యాంగ బద్ధమే అయినా ఒక్కొక్క భూసేకరణ ప్రక్రియనూ అది నిజంగా ప్రజావసరం కోసమే, నిష్పక్షపాతంగా జరుగుతున్నదా మొదలైన ప్రమాణాల ప్రాతిపదికన కోర్టులు సమీక్షించవచ్చు.

అయితే 77, 81, 82, 85వ రాజ్యాంగ సవరణలు ఇచ్చే అధికారాన్ని వినియోగించే చర్యలను సమీక్షించే సందర్భంలో ఏ ప్రమాణాలను ప్రయోగించాలన్న సూత్రీకరణ చేసేటప్పుడు, ఈ రాజ్యాంగ సవరణలిచ్చే అధికారం ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు మాత్రమే సంబంధించిందని దృష్టిలో పెట్టుకోకుండా బిసి రిజర్వేషన్లకు వర్తించే ప్రమాణాలను కూడా కపాడియా తన తీర్పులో ఉటంకించడం అనవసరమైన గందరగోళానికి దారితీసింది. ఇంత సామాజిక ప్రాధాన్యం గల విషయాలలో అజాగ్రత్తగా తీర్పులు రాయడం క్షంతవ్యం కాదు. అయితే ఈ అజాగ్రత్త కేవలం పొరబాటున దొర్లింది కాదు. రాజ్యాంగ బద్ధమేనని ఒప్పుకోక తప్పని అధికారాల పట్ల వాస్తవానికి వ్యతిరేక భావం ఉండడం ఈ అదనపు ప్రసంగానికి కారణం.

ఆయన ఏకరవు పెట్టిన ప్రమాణాలేమిటంటే రిజర్వేషన్లు పొందబోయే వారు వెనుకబడి ఉన్నారని 'గణాంక యుతమైన సమాచారం' ఉండాలి. ఆ ఉద్యోగ రంగంలో వారికి తగిన ప్రాతినిధ్యం లేదని కూడా కచ్చితమైన సమాచారం ఉండాలి. మొత్తం కేడర్‌లో రిజర్వేషన్ 50 శాతం మించకుండా ఉండాలి. క్రీమీ లేయర్ సూత్రాన్ని పాటించాలి. వీటిని ఆయన తీర్పులో ఒక చోట పొందుపరచలేదు. వ్యాసం రాసే పద్ధతిలో – ఇంకా సరిగ్గా చెప్పాలంటే ఉపన్యాస ధోరణిలో – ఇక్కడొకటీ, అక్కడొకటీ చెప్పారు. అయితే ఈ నాలుగింటిలో రెండు

ఇంత సామాజిక ప్రాధాన్యం గల విషయాలలో అజాగ్రత్తగా తీర్పులు రాయడం క్షంతవ్యం కాదు. అయితే ఈ అజాగ్రత్త కేవలం పొరబాటున దొర్లింది కాదు. రాజ్యాంగ బద్ధమేనని ఒప్పుకోక తప్పని అధికారాల పట్ల వాస్తవానికి వ్యతిరేక భావం ఉండడం ఈ అదనపు ప్రసంగానికి కారణం.

ప్రమోషన్లలో ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు రిజర్వేషన్లు ఇవ్వవచ్చునని చెప్పే ఆర్టికల్ 16 (4ఎ) చెల్లుబాటు అవుతుందనే అభిప్రాయానికి రావడానికి సుప్రీంకోర్టు ఇతర కారణాలతో బాటు ఒక విచిత్రమైన వాదనను ఆసరా చేసుకుంది. ఇది ఎవరైనా చేసిన వాదనో లేక జడ్జీల బుద్ధికే తోచిందో తెలీదు.

మాత్రమే ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు వర్తిస్తాయి. ఆ ఉద్యోగ రంగంలో తగిన ప్రాతినిధ్యం ఉందా లేదా అని చూడాలి, మొత్తం కేడర్‌లో రిజర్వేషన్ 50 శాతం మించకుండా చూడాలి అనేవి రెండూ ప్రస్తుత రాజ్యాంగ వ్యాఖ్యానాల ప్రకారం అన్ని రిజర్వేషన్లకూ వర్తిస్తాయి. వెనుకబడి ఉన్నారని రుజువుచేసే గణాంకయుతమైన సమాచారం ఉండాలి అనేదీ, క్రీమీ లేయర్‌ను తొలగించాలి అనేదీ బిసిలకే తప్ప ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు వర్తించవని ఇంతకంటే పెద్ద బెంచిలు తీర్పులు ఇచ్చి ఉన్నాయి. 'ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలో తగిన ప్రాతినిధ్యం లేని వెనుకబడిన వర్గాలకు' రిజర్వేషన్ ఇవ్వడాన్ని గురించి ఆర్టికల్ 16 (4) చెప్తుంది. ఒక సామాజిక వర్గానికి రిజర్వేషన్ ఇచ్చే ముందు అది వెనుకబడిన వర్గామా కాదా అని పరిశీలించాలి. దానికోసం ప్రతి రాష్ట్రంలోనూ ఒక బిసి కమిషన్‌ను నెలకొల్పాలనీ ఆ కమిషన్ ఈ విషయాన్ని పరిశోధించి నివేదిక ఇవ్వాలనీ మండల్ కమిషన్ కేసులో సుప్రీంకోర్టు అనింది. అయితే ఇది ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలు కాని కులాలకు మాత్రమే వర్తిస్తుంది. ఎందుకంటే ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలను ఆర్టికల్ 16 (4) పరిధిలోని వెనుకబడిన వర్గాలుగా రాజ్యాంగమే గుర్తించిందని ఒకసారి కాదు, అనేక సార్లు సుప్రీంకోర్టు ప్రకటించి ఉంది. వారి విషయంలో వెనుకబడి ఉన్నారని 'గణాంక యుతమైన సమాచారం' ప్రతిసారీ సేకరించి రుజువు చేయనవసరం లేదు. రాజ్యాంగం ప్రకారమే వారు వెనుకబడిన వర్గాలు. ఇతర కులాలకే అది అవసరం. (అందుకే అటువంటి కులాలను ఇతర వెనుకబడిన కులాలు – Other Backward Classes - అంటారు). క్రీమీ లేయర్‌ను – అంటే ఇప్పటికే రిజర్వేషన్‌ల వల్ల ప్రయోజనం పొంది ఉన్న ఉపవర్గాన్ని గుర్తించి రిజర్వేషన్ల పరిధి నుంచి తొలగించాలన్న సూత్రాన్ని ఆదేశించిన మండల్ కమిషన్ కేసులోనే 'ఇది బిసిలకే తప్ప ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు వర్తించదని స్పష్టం చేస్తున్నాం' అని సుప్రీంకోర్టు అనింది. అది తొమ్మిది మంది జడ్జీల తీర్పు. దానికి భిన్నంగా ఐదుగురు జడ్జీలు ప్రవచించడానికి వీలులేదు. అయినా తాను ఆ సాహసం చేస్తున్నానని కపాడియా అనలేదు. ఏం రాస్తున్నానో ఆలోచించకుండా రాసేశారంతే.

ఈ రెండు ప్రవచనాలూ గందరగోళానికి దారితీసినప్పటికీ అవి ఇంతకంటే పెద్ద బెంచీలు గతంలో ఇచ్చిన తీర్పులకు వ్యతిరేకం కాబట్టి వాటికి ఆచరణలో దుష్ఫలితమేమీ ఉండదు. కానీ మరొక నష్టకరమైన సూత్రీకరణ తీర్పులో ఉంది – దానినెవ్వరూ గమనించినట్టు లేరు.

ప్రమోషన్లలో ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు రిజర్వేషన్లు ఇవ్వవచ్చునని చెప్పే ఆర్టికల్ 16 (4ఎ) చెల్లుబాటు అవుతుందనే అభిప్రాయానికి రావడానికి సుప్రీంకోర్టు ఇతర కారణాలతో బాటు ఒక విచిత్రమైన వాదనను ఆసరా చేసుకుంది. ఇది ఎవరైనా చేసిన వాదనో లేక జడ్జీల బుద్ధికే తోచిందో తెలీదు. 16 (4) ప్రకారం ఎస్‌సి, ఎస్‌టి, బిసిలకు ఉద్యోగాలలో రిజర్వేషన్లు ఇయ్యవచ్చు. 16 (4ఎ) ప్రకారం ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు ప్రమోషన్లలో రిజర్వేషన్లు ఇవ్వవచ్చు. అంటే ఉద్యోగాలలో వెనుకబడిన వర్గాలన్నిటికీ రిజర్వేషన్లు ఇచ్చే అవకాశం ఉండగా, ప్రమోషన్ల దగ్గరికి వచ్చేసరికి

ప్రభుత్వ రంగమే తగ్గిపోతూ ఉన్నప్పుడు, ప్రభుత్వ రంగంలో ఉద్యోగాలే తరిగిపోతున్నప్పుడు, ఈ చర్చ ఎందుకు అంటారేమో. అది సరైన అభ్యంతరం కాదు. ఈ రోజు ప్రభుత్వ రంగ రిజర్వేషన్ల గురించి జరుగుతున్న సంవాదం యావత్తు రేపు ప్రైవేటు రంగ రిజర్వేషన్ల సమస్య మీద కూడా ప్రభావం వేస్తుంది. అందువల్ల ఈ చర్చ చాలా అవసరం.

అందులో మరీ వెనుకబడిన వారైన ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలను వేరుచేసి వారికి మాత్రం రిజర్వేషన్లు ఇచ్చే అవకాశాన్ని కల్పించారు. ఇది హేతుబద్ధమైన ఉపవర్గీకరణే కదా! అనింది సుప్రీంకోర్టు. బిసిలకంటే ఎస్‌సిలు, ఎస్‌టిలు వెనుకబడిన వారు కాబట్టి వారిని వేరుచేసి వారికి మాత్రం ప్రమోషన్లలో రిజర్వేషన్లు ఇవ్వడంలో తప్పేమీ లేదనింది. నిజానికి బిసిలకు ఇవ్వకుండా ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు మాత్రమే ప్రమోషన్లలో రిజర్వేషన్లు ఇవ్వడం న్యాయమా అన్న ప్రశ్న ఎవరూ లేవదీయలేదు. అసలు ప్రమోషన్లలో రిజర్వేషన్లు కల్పించే అధికారం ఇచ్చే రాజ్యాంగ సవరణ చెల్లుతుందా అన్నదొక్కటే ఈ కేసులోని వివాదం. అది రాజ్యాంగ మౌలిక స్వరూపానికి భంగకరం కాదు కాబట్టి దానిలో తప్పేమీ లేదని సుప్రీంకోర్టు అనింది. అక్కడితో ఆగకుండా, మూడు వర్గాలకు రిజర్వేషన్ ఇచ్చే అధికారం ఉండగా, అందులో రెండు వర్గాలను మరీ వెనుకబడినవిగా గుర్తించి వేరుచేసి వారికి మాత్రం ప్రమోషన్లలో రిజర్వేషన్లు ఇవ్వడం హేతుబద్ధమైన ఉపవర్గీకరణేననీ అందులో తప్పేమీ లేదనీ అనడం ఎందుకు? రేపు బిసిలకు కూడా ఆయా ఉద్యోగ రంగాలలో తగిన ప్రాతినిధ్యం లేని సందర్భాలలో ప్రమోషన్లలో రిజర్వేషన్లు కల్పించవచ్చుననే సవరణ చేస్తే, వారికి ఇవ్వకుండా ఎస్‌సి, ఎస్‌టిలకు మాత్రమే ఇవ్వడం వల్లనే 16 (4ఎ) చెల్లుబాటవుతుందని సుప్రీంకోర్టు నాగరాజు కేసులో చెప్పింది కాబట్టి వారికి కూడా ఇస్తే చెల్లదని దబాయించడానికా? దీనిని 'ముందు జాగ్రత్తగా' చేసిన సూత్రీకరణగా అనుకోకూడదా?

ప్రభుత్వ రంగమే తగ్గిపోతూ ఉన్నప్పుడు, ప్రభుత్వ రంగంలో ఉద్యోగాలే తరిగిపోతున్నప్పుడు, ఈ చర్చ ఎందుకు అంటారేమో. అది సరైన అభ్యంతరం కాదు. ప్రైవేటు రంగంలోనూ రిజర్వేషన్లు కల్పించాలన్న డిమాండ్ బలంగా ముందుకొస్తున్నది. విద్యా సంస్థల వరకు దీనికి సహితం ఒక రాజ్యాంగ సవరణ సుప్రీంకోర్టు నిర్వాకం వల్ల అవసరం అయింది దాన్ని చేశారు కూడా. ఉద్యోగ రంగంలో రిజర్వేషన్ల విషయంలో ప్రస్తుత ప్రభుత్వం తటపటాయిస్తున్నా రేపో మాపో కల్పించక తప్పదు. సుప్రీంకోర్టు అడ్డం పడితే దానికి కూడా రాజ్యాంగాన్ని సవరించక తప్పదు. ఈ రోజు ప్రభుత్వ రంగ రిజర్వేషన్ల గురించి జరుగుతున్న సంవాదం యావత్తు రేపు ప్రైవేటు రంగ రిజర్వేషన్ల సమస్య మీద కూడా ప్రభావం వేస్తుంది. అందువల్ల ఈ చర్చ చాలా అవసరం. ఆ సంగతి ప్రజాతంత్ర శక్తులకు అర్థం కాకున్నా రిజర్వేషన్ వ్యతిరేకులకు స్పష్టంగా అవుతున్నది కాబట్టే వాళ్ళు దీనికి ఇవ్వవలసిన ప్రాధాన్యమంతా ఇస్తున్నారు.

✪